

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการส่งออกสำหรับผู้ส่งออกสินค้า

อาหารแปรรูปด้วยเคลฟายเทคนิค

THE STUDY OF FACTORS AFFECTING THE EXPORT CAPABILITY OF THE
PROCESSED FOOD EXPORTER BY USING DELPHI TECHNIQUE

นพพล สุวรรณทรัพย์¹ จิรวดี อินทกาญจน์²

Noppadol Suwannasap¹ Jirawadee Intakarn²

¹อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารธุรกิจระหว่างประเทศ และโลจิสติกส์ คณะบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

¹Lecturer in International Business and Logistics Program, Faculty of Business Administration, Rajamangala

University of Technology Thanyaburi

Tel. 092-914-7887 E-mail: Noppadol_s@rmutt.ac.th

²อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารธุรกิจระหว่างประเทศ และโลจิสติกส์ คณะบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

²Lecturer in International Business and Logistics Program, Faculty of Business Administration, Rajamangala

University of Technology Thanyaburi

Tel. 000-000-0000 E-mail:

(Received: August 26, 2024 ; Revised: September 13, 2024 ; Accepted: September 16, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการส่งออกสำหรับผู้ส่งออกอาหารแปรรูป โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งออกอาหารแปรรูป อันได้แก่ ผู้ประกอบการที่ส่งออกอาหารแปรรูป ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวกับการส่งออก อาจารย์หรือนักวิชาการทางการส่งออก และเจ้าหน้าที่ศุลกากร รวมทั้งสิ้น 17 ราย ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) ทำการเก็บข้อมูล 2 รอบ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูลรอบแรก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการจัดกลุ่มคำ และใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลรอบที่สอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของคำตอบที่ได้รับผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการส่งออกอาหารแปรรูป ประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลักได้แก่ 1) ปัจจัยด้านคุณลักษณะขององค์กรผู้ส่งออก 2) ปัจจัยด้านนโยบายและการสนับสนุนจาก

ภาครัฐ 3) ปัจจัยด้านกิจกรรมโลจิสติกส์ และ 4) ปัจจัยด้านสถานะตลาดและเศรษฐกิจ โดยมีปัจจัยด้านระยะเวลาในการดำเนินกิจการ ปัจจัยการสนับสนุนทุนในการส่งออกสินค้า ปัจจัยด้านกิจกรรมการค้าเงินพื้ทางศุลกากร และปัจจัยด้านการลดมาตรการในการนำเข้าสินค้าของตลาดต่างประเทศ เป็นปัจจัยย่อยที่มีระดับความสำคัญมากที่สุดของปัจจัยหลักในแต่ละด้าน การนำปัจจัยหลักทั้ง 4 ปัจจัยมาพิจารณาเพื่อออกแบบและพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสม จะช่วยเพิ่มความสามารถในการส่งออกอาหารแปรรูปให้กับผู้ประกอบการได้

คำสำคัญ: อาหารแปรรูป ความสามารถในการส่งออก เทคโนโลยี

Abstract

The objective of this research was to study factors that affect the export capability of the processed food exporters by using Delphi technique. Data were collected from a sample group of 17 people who work as processed food exporters, representatives of government agencies that related to export activities and policy, lecturers who have expertise in import and export courses, and customs officers. Purposive sampling was used as sampling technique in this research. Data were collected in 2 rounds. For the first round, in-depth interview was used to collected data, content analysis and word grouping were then used as the tools to analyze data from the in-depth interview. Questionnaire was used to collect data in the second round, mean value and inter quartile range were used as the tools to analyze the data from the questionnaire. The research results have shown the factors that affect the export capability of processed food exporters are 1) the characteristics of exporters, 2) policy and government support, 3) logistics activities, and 4) market and economy. Factors that related to the duration of business operations, supporting capital in exporting products, customs clearance activities, and reducing tariff for importing products into foreign markets were the sub-factors with the highest level of importance among the main factors in each area. Therefore, if processed food exporter focuses on these 4 factors, it will improve the export capacity of their business.

Keywords: *Processed food, Export capability, Delphi Technique*

บทนำ (Introduction)

อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักของประเทศ เพราะเป็นอุตสาหกรรมที่มีการใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก มีเงินหมุนเวียนสูง และเป็นอุตสาหกรรมที่มีความหลากหลายของผู้ประกอบการ จึงทำให้อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรม First S-Curve ที่รัฐบาลให้ความสำคัญ โดยมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ และการพัฒนาในระยะสั้นและระยะกลาง ทั้งในส่วนของการบินในประเทศ และการส่งออก เพื่อเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และ เพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันให้สูงขึ้น ข้อมูลจากศูนย์วิจัยเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร (2566) ระบุว่าทิศทางของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในประเทศไทยปี 2565 มีการขยายตัวในลักษณะชะลอตัวเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า อันเนื่องมาจากการผลิตสินค้าที่รองรับคำสั่งซื้อที่มากกว่าปกติในช่วงเวลาที่ผ่านมา ทำให้การขยายตัวในอุตสาหกรรมดังกล่าวไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการขยายตัวของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในเชิงลึก กลับพบว่า ทิศทางของอุตสาหกรรมดังกล่าวมีการขยายตัวในภาคส่งออกในอัตราที่เพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลมาจากการกีดกันทางการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกา และจีน การผ่อนคลายความกังวลโควิด 19 และประเทศคู่ค้าผ่อนคลายมาตรการทางเศรษฐกิจที่มากขึ้น

ถึงแม้อุตสาหกรรมแปรรูปมีแนวโน้มในการเติบโตที่สูงขึ้น แต่ก็ยังเป็นอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันในอัตราที่สูง มีผู้ประกอบการมากกว่า 10,000 ราย โดยส่วนใหญ่กว่า ร้อยละ 80 เป็นผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนของผู้ประกอบการที่เป็นผู้ส่งออกสินค้าอาหารแปรรูปกลับพบว่า ผู้ส่งออกส่วนใหญ่ เป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ ที่มีความพร้อมในการส่งออกสินค้าทั้งในเรื่องขององค์ความรู้ เทคโนโลยี และทุน ในขณะที่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมยังคงประสบปัญหาและอุปสรรคในการส่งออกอาหารแปรรูปไปยังตลาดต่างประเทศ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2562)

ข้อมูลจากหอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรม และสถาบันอาหารระบุว่า ผู้ส่งออกอาหารแปรรูปขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับต้นทุนในการขนส่งที่สูงขึ้น ความผันผวนทางด้านอัตราแลกเปลี่ยน การขาดแคลนตู้คอนเทนเนอร์ในการขนส่งสินค้า และ ปัญหาคุณภาพของสินค้าในการส่งออก (ไทยโพสต์, 2564) จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ปัญหาของผู้ประกอบการอาหารแปรรูป ในการส่งออกสินค้า ประกอบด้วย ขั้นตอนและความยุ่งยากในการส่งออก กระบวนการจัดการการขนส่งและโลจิสติกส์ การสนับสนุนของภาคอุตสาหกรรม การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ คุณลักษณะและประสิทธิภาพของผู้ส่งออก รวมถึงความไม่เข้าใจในตลาดต่างประเทศ รวมถึงการขาดความรู้ความเข้าใจในการส่งออกที่ถูกต้อง เป็นอุปสรรคสำคัญในการส่งออกสินค้าอาหารแปรรูปของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (เนตรนภา, 2558; ประภาวิทย์, 2562; นัฏฤดีและธนพร, 2562)

การศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถของผู้ส่งออกสินค้าอาหารแปรรูป รวมถึงการหาวิธีในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว จึงเป็นการพัฒนาความสามารถในการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการ และช่วยตอบสนองการขยายตัวของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปได้เพิ่มมากขึ้น จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม กรณีศึกษากลุ่มสินค้าอาหารแปรรูป

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1. แนวคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโลจิสติกส์ และซัพพลายเชน

โลจิสติกส์ หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งสินค้า หรือบริการ รวมถึงการเคลื่อนย้าย การจัดเก็บ และการกระจายสินค้า จากแหล่งผลิตจนถึงแหล่งที่มีความต้องการ โดยมีจุดมุ่งหมายในการลดต้นทุน และสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า (ฐาปนา บุญหล้า, 2549) เช่นเดียวกับ ไชยยศ ไชยมั่นคง และ มยุขพันธ์ ไชยมั่นคง (2554) ได้ให้คำนิยามโลจิสติกส์คือ ส่วนหนึ่งของกระบวนการห่วงโซ่อุปทานที่เป็นแผน การปฏิบัติตามแผน การควบคุมการเคลื่อนย้าย เก็บรักษาสินค้า บริการและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องจากจุดเริ่มต้นจนถึงจุดบริโภคเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

Stock & Lambert (2001) ระบุถึงกิจกรรมโลจิสติกส์ว่าประกอบด้วย กิจกรรมหลัก และกิจกรรมสนับสนุน ขององค์กร รวม 13 กิจกรรมตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงกิจกรรมโลจิสติกส์

กิจกรรมหลักขององค์กร	กิจกรรมสนับสนุนการดำเนินงาน
1. การบริการลูกค้า (Customer Service)	1. การสนับสนุนด้านอะไหล่และบริการ (Part and Service Support)
2. กระบวนการสั่งซื้อสินค้า (Order Processing)	2. การเลือกที่ตั้งโรงงาน และคลังสินค้า (Plant and Warehouse Site Selection)
3. การพยากรณ์ความต้องการสินค้า (Demand Forecasting)	3. การขนถ่ายวัตถุดิบ (Material Handling)
3. การจัดซื้อ (Purchasing)	4. การบรรจุภัณฑ์ (Packaging)
5. การจัดการสินค้าคงคลัง (Inventory Management)	5. การติดต่อสื่อสารด้านโลจิสติกส์ (Logistics Communication)
6. การขนส่ง (Transportation)	
7. การบริหารคลังสินค้า (Warehouse and Storage)	
8. การจัดการโลจิสติกส์แบบย้อนกลับ (Reverse Logistics)	

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าธุรกิจต่างๆ ต้องให้ความสำคัญในการบริหารจัดการกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์ขององค์กร 8 กิจกรรม และกิจกรรมสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรมี 5 กิจกรรม ซึ่งการบริหารทั้ง 13 กิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ จะช่วยให้ธุรกิจมีความได้เปรียบในการแข่งขันทั้งด้านคุณภาพ ราคา และระยะเวลาในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่ดีขึ้น

การจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) เป็นการจัดการกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุปทานของสินค้าและบริการ โดยมีปฏิสัมพันธ์ในลักษณะเชิงบูรณาการ มีเป้าหมายที่จะสร้างมูลค่าเพิ่ม และตอบสนองความต้องการของตลาด การผลิต การกระจาย การส่งมอบ การสื่อสาร รวมถึงความร่วมมือทางธุรกิจ ตั้งแต่แหล่งผลิตของวัตถุดิบต้นน้ำ (Up Stream) จนถึงการส่งมอบสินค้าและการบริการปลายน้ำ (Down Stram) กระบวนการจัดการโซ่อุปทาน ประกอบด้วย กระบวนการจัดซื้อ (Procurement) การผลิต (Manufacturing) การจัดเก็บ (Storage) เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) การจัดจำหน่าย (Distribution) การขนส่ง (Transportation)

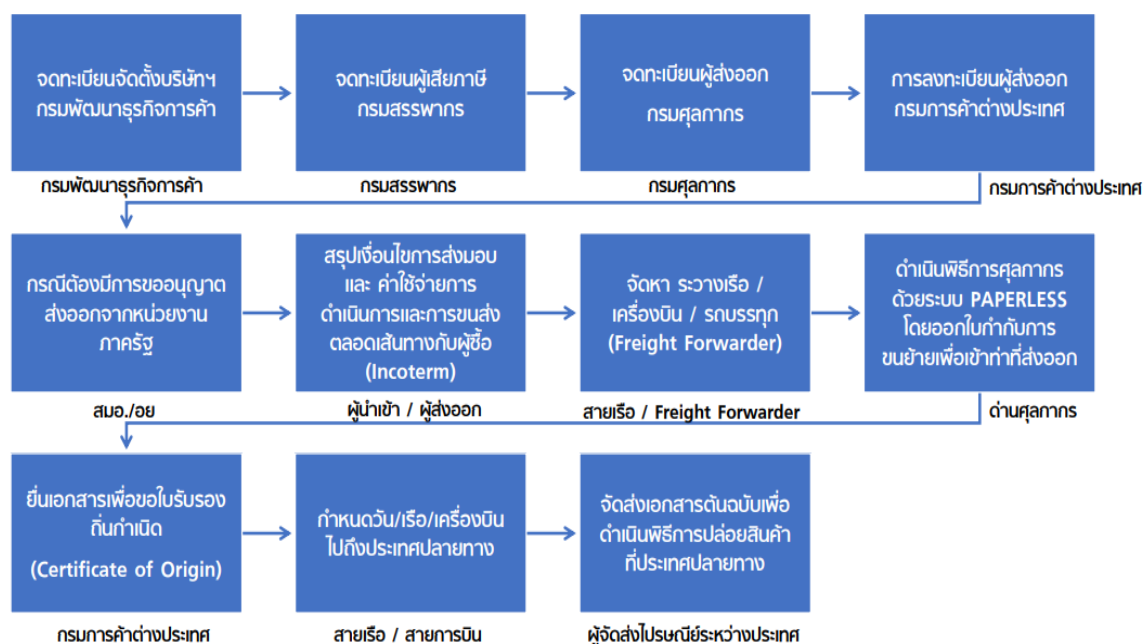
ข้อมูลด้านกิจกรรมโลจิสติกส์ ถูกใช้ในการพัฒนารอบคำถามสำหรับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม กรณีศึกษากลุ่มสินค้าอาหารแปรรูป

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกและประสิทธิภาพทางการส่งออก

การส่งออก หมายถึง การจัดส่งสินค้าและบริการจากต้นทางสู่ปลายทางทั้งทางบก ทางน้ำ หรือทางอากาศโดยผู้ส่งสินค้า จะถูกเรียกว่า “ผู้ส่งออก” ส่วนในทางการค้าระหว่างประเทศ การส่งออกหมายถึงการขายสินค้าและบริการในประเทศไปสู่ตลาดอื่น การส่งออก เป็นวิธีที่ง่ายที่สุดในการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศ การส่งออกแบ่งเป็นการส่งออกทางตรง และการส่งออกทางอ้อม โดยการส่งออกทางตรง ผู้ประกอบการ หรือเจ้าของกิจการจะเป็นผู้ส่งออกสินค้าของตนเองไปต่างประเทศโดยไม่ผ่านคนกลางใดๆ ในขณะที่การส่งออกทางอ้อม หมายถึงเจ้าของกิจการมอบหมายให้คนอื่นทำหน้าที่ในการส่งออกสินค้าแทนตนเอง (Oman, 1984)

ศิณีย์ สังข์ศรี (2547) ระบุถึงวิธีการส่งออกว่า การส่งออกสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 วิธีหลักได้แก่ การส่งออกทางตรง (Direct Exporting) เป็นการดำเนินงานส่งออกโดยผู้ผลิต ทำการติดต่อซื้อ-ขายสินค้าโดยตรงกับลูกค้าในต่างประเทศ และไม่ผ่านคนกลางในประเทศ และการส่งออกทางอ้อม (Indirect Exporting) เป็นวิธีการส่งออกโดยการขายสินค้าผ่านคนกลางและให้คนกลางเป็นผู้ส่งออก และจำหน่ายสินค้าให้กับผู้ซื้อในตลาดต่างประเทศ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) จำแนกปัญหาและอุปสรรคในการส่งออกตามกลุ่มธุรกิจได้ออกเป็น 5 ประเด็นปัญหา ได้แก่ ปัญหาด้านเงินทุนหมุนเวียน ปัญหาด้านบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการส่งออก ปัญหาด้านความยุ่งยากของเอกสารและขั้นตอนในการส่งออก ปัญหาด้านความแตกต่างด้านภาษาและวัฒนธรรม และปัญหาในเรื่องของข้อกีดกันทางการค้า โดยในแต่ละกลุ่มธุรกิจจะมีความรุนแรงของปัญหาในแต่ละประเด็นต่างกันไป (สสว., 2551)

ศูนย์บริการส่งออกแบบเบ็ดเสร็จ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ (2564) อธิบายขั้นตอนในการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการ โดยแบ่งขั้นตอนหลักของการส่งออก เป็น 11 ขั้นตอนตามรูปที่ 1

ภาพที่ 1 ภาพแสดงขั้นตอนในการส่งออกสินค้า

ความสามารถในการส่งออก เป็นส่วนหนึ่งความสามารถทางการตลาดระหว่างประเทศ มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 4 ด้าน ได้แก่ 1. ความสามารถของตัวผลิตภัณฑ์ 2. ความสามารถด้านราคา 3. ความสามารถด้านการประชาสัมพันธ์ และ 4. ความสามารถในการจำหน่าย และกระจายผลิตภัณฑ์ (สุจินดา, 2560) โดยการวัดความสามารถในการส่งออก มีการแบ่งรูปแบบการวัดออกเป็น การวัดความสามารถในรูปแบบนามธรรม (Subjective) หรือการวัดความสามารถแบบที่ไม่ใช่ตัวเงิน และการวัดความสามารถในรูปแบบรูปธรรม (Objective) หรือการวัดความสามารถในรูปแบบที่เป็นตัวเงิน (Sousa, 2004)

ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การพัฒนาความสามารถในการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม มีปัจจัยที่ส่งผลกระทบหลายปัจจัย โดยสามารถแบ่งปัจจัยดังกล่าวออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในประกอบด้วย ลักษณะโครงสร้างองค์กร ความสามารถในการผลิต ความรู้ความเข้าใจในการส่งออกสินค้า และ ความสัมพันธ์กับคู่ค้า สำหรับปัจจัยภายนอก ประกอบไปด้วย สภาพเศรษฐกิจของตลาดในประเทศและต่างประเทศ นโยบายภาครัฐและการสนับสนุนจากภาครัฐ โครงข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศของภาครัฐและเอกชน การจัดการทางด้านโลจิสติกส์ และประสิทธิภาพในการดำเนินพิธีทางศุลกากร (สุจินดา, 2560; สสว., 2551; ประภาวิทย์, 2562)

3. แนวคิดเกี่ยวกับอุตสาหกรรมอาหารและอาหารแปรรูป

อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป หมายถึงอุตสาหกรรมที่นำผลผลิตจากภาคการเกษตร อันได้แก่ ผลผลิตจากพืช ปศุสัตว์ และประมง มาใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่สะดวกต่อการบริโภค หรือนำไปใช้ในการผลิตและแปรรูปในขั้นตอนถัดไป โดยเน้นการยืดอายุการเก็บรักษาผลผลิตดังกล่าว ผ่านกระบวนการแปรรูปขั้นต้น หรือขั้นกลาง เพื่อให้เป็นสินค้าถึงสำเร็จรูป หรือขึ้นปลาย เพื่อให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป (กณพศ, 2564)

อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น จากภาคการผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศและอุตสาหกรรมการผลิตที่เน้นการส่งออก โดยมีปัจจัยสนับสนุนจากเศรษฐกิจในประเทศกำลังพัฒนาและตลาดเกิดใหม่ ที่ฟื้นตัวอย่างแข็งแกร่งตามภาคบริการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ขณะที่แรงกดดันจากเงินเพื่อเริ่มคลายตัวหลังจากที่ทางการประเทศต่างๆ ใช้นโยบายการเงินเข้มงวดในช่วงก่อนหน้านี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้มในการส่งออกสินค้าอาหารแปรรูปในปีช่วงปี พ.ศ. 2566 – 2567 พบว่า ปริมาณการส่งออกมีอัตราส่วนที่ลดลงในไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2566 และมีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นในช่วงเวลาที่เหลือ (ศูนย์วิจัยระยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร, 2566)

ตลาดส่งออกอาหารแปรรูปของไทยอันดับ 1 คือ ประเทศจีน โดยมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 25.2 รองลงมาเป็นตลาดในกลุ่มประเทศอาเซียน และกลุ่มประเทศ CLMV คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 14 และ 10.9 ตามลำดับ อาหารแปรรูปสำคัญที่ส่งออกไปต่างประเทศได้แก่ ผลไม้ ข้าว เนื้อไก่ น้ำตาลทราย แป้งมันสำปะหลัง อาหารสัตว์เลี้ยง ทุ่นกระป๋อง เครื่องดื่ม กุ้งแช่แข็ง และเครื่องปรุงรส อย่างไรก็ตาม จากงานวิจัยของ พงนิษฐ์ ศรีวิเชียร (2554) อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในประเทศไทยยังคงมีอุปสรรคและปัญหาหลายประการ เช่น การขาดแคลนวัตถุดิบ ปัญหาด้านกำลังคน ปัญหาด้านกฎระเบียบและข้อกีดกันทางการค้า และ ปัจจัยพื้นฐานด้านสาธารณูปโภคที่ยังไม่เพียงพอกลายเป็นอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อผลของการส่งออกของผู้ประกอบการธุรกิจอาหารแปรรูปที่ต้องเผชิญ

4. คำถามงานวิจัย

ในการวิจัยนี้มีการพัฒนาคำถามงานวิจัยขึ้นจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการส่งออกของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม และคุณลักษณะของผู้ประกอบการอาหารแปรรูป เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและข้อจำกัดของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาพัฒนาเป็นโจทย์คำถามของงานวิจัยนี้ โดยคำถามงานวิจัยประกอบด้วย

4.1 สถานการณ์ในการส่งออกอาหารแปรรูปของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมมีลักษณะเป็นอย่างไร และมีอุปสรรคอะไรที่ผู้ประกอบการควรระมัดระวัง

4.2 ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกใดที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการส่งออกอาหารแปรรูปของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม

4.3 แนวทางในการพัฒนาความสามารถในการส่งออกอาหารแปรรูปของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม มีแนวทางอย่างไร

วิธีการวิจัย (Research Methodology)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากร ได้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการส่งออกสินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปประกอบด้วยกลุ่มประชากร 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้ประกอบการผลิตและจำหน่ายอาหารแปรรูปที่ประสบความสำเร็จในการส่งออก (2) ตัวแทนภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งออกอันได้แก่ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรมการค้าระหว่างประเทศ หรือ สถาบันพัฒนาผู้ประกอบการค้ายุคใหม่ (3) นักวิชาการ หรืออาจารย์ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการส่งออกสินค้าในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป และ (4) เจ้าหน้าที่ศุลกากร

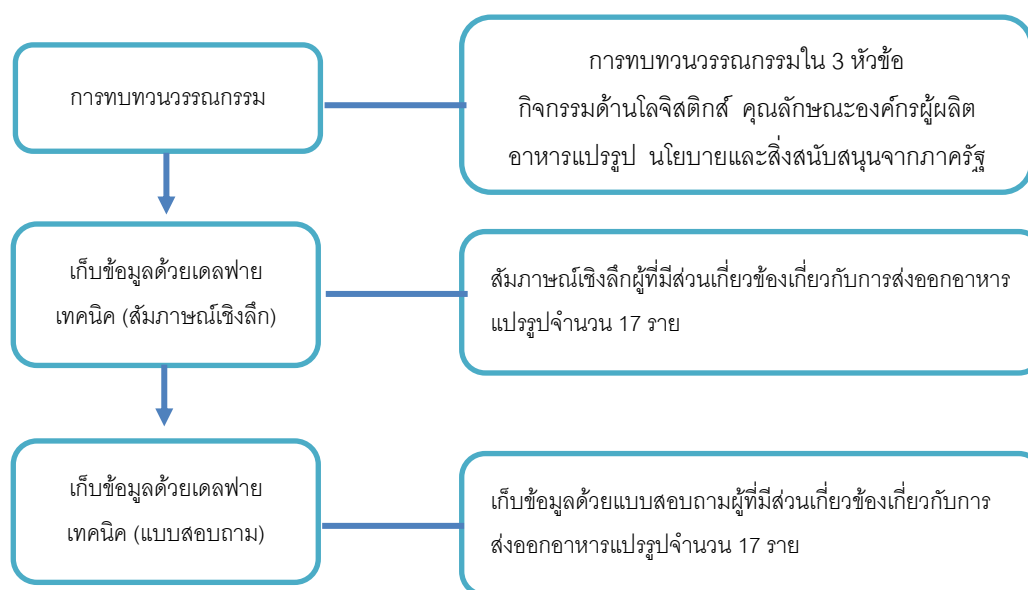
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการที่ผลิตและจำหน่ายอาหารแปรรูปที่ประสบความสำเร็จในการส่งออกจำนวน 5 ราย โดยคัดเลือกจากผู้ที่ทำการส่งออกสินค้าประเภทอาหารแปรรูปไปต่างประเทศมาแล้วอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 3 ปี ตัวแทนภาครัฐจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกอันได้แก่ เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรมการค้าระหว่างประเทศ หรือ สถาบันพัฒนาผู้ประกอบการค้ายุคใหม่ จำนวน 5 ราย นักวิชาการหรืออาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการส่งออกสินค้า และอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป จำนวน 5 ราย และ เจ้าหน้าที่ศุลกากรที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกอาหารแปรรูป จำนวน 2 รายรวมทั้งสิ้น 17 ราย ซึ่งเป็นจำนวนที่เหมาะสมในการทำวิจัยตามเทคนิคแบบเดลฟาย (Macmillan, 1971) ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกอาหารแปรรูป หรือสินค้าที่ใกล้เคียง ไม่น้อยกว่า 3 ปี

2. เครื่องมือการวิจัยและเครื่องมือการวิเคราะห์

วิธีการวิจัยในครั้งนี้คือ วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้ เดลฟายเทคนิค ซึ่งเหมาะสมกับการศึกษาปัญหาที่ต้องการความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญหลายๆด้าน ทำการรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ อย่างน้อย 2 รอบ ได้แก่ รอบที่ 1 เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้ข้อคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – Structured Interview) ทำการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มเป็นรายบุคคล รอบที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อยืนยันความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดิม วัดค่าการกระจายตัวของข้อมูลโดยใช้ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) เพื่อยืนยันความสอดคล้องของคำตอบที่ได้รับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลถูกแบ่งตามเครื่องมือในการเก็บข้อมูลอันได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ การจัดกลุ่มคำ (Words Grouping) เพื่อสกัดเอาคำสำคัญของคำตอบที่ได้ และนำมาใช้ในการออกแบบ

สอบถามในการเก็บข้อมูลรอบที่ 2 เครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ อันประกอบไปด้วยค่า มัธยฐาน (Median) โดยใช้ค่ามัธยฐาน พิจารณาความสำคัญของข้อมูลให้ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญ จะทำการพิจารณาค่ามัธยฐานที่มีค่าตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไป และ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Rang) ใช้ในการพิจารณาความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาเฉพาะค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ที่มีค่าน้อยกว่า 1.50 เป็นค่าที่แสดงว่าข้อมูลมีความสอดคล้องกัน (Dalkey & Halmer, 1963) โดยวิธีการวิจัยสามารถแสดงได้ตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 วิธีในการวิจัย

ผลการวิจัย (Research Finding)

จากการเก็บข้อมูลด้วยเดลฟายเทคนิครอบที่ 1 ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งออกอาหารแปรรูป โดยข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะแสดงตามประเด็นในการสัมภาษณ์เชิงลึกดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การส่งออกอาหารแปรรูป

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในการส่งออกอาหารแปรรูป ส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า สถานการณ์ในการส่งออกสินค้าในกลุ่มอาหารแปรรูปในปัจจุบัน (พ.ศ. 2566 – 2567) มีสัดส่วนในการส่งออกที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับในช่วงที่ผ่านมา เนื่องจากการลดมาตรการในการส่งออกและนำเข้าสินค้าที่เข้มงวดของต่างประเทศ และการเพิ่มมาตรการในการส่งเสริมการส่งออกสินค้าของหน่วยงานภาครัฐ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่ผลิตและส่งออกสินค้าอาหารแปรรูปในเรื่องของสถานการณ์ส่งออกสินค้า กลับพบว่า สถานการณ์ในการส่งออกสินค้า

ของผู้ประกอบการยังไม่กลับเข้าสู่สภาวะปกติ โดยเฉพาะตลาดส่งออกสินค้าในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจที่ยังไม่ฟื้นตัว การแข่งขันของผู้ประกอบการในต่างประเทศที่มีการแข่งขันด้านราคาที่สูงขึ้น และ ต้นทุนทางด้านการขนส่งสินค้าและโลจิสติกส์ที่เพิ่มสูงขึ้น

2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการส่งออกอาหารแปรรูป

เมื่อพิจารณาถึงปัญหาและอุปสรรคในการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการผลิตและจำหน่ายอาหารแปรรูป ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากหน่วยงานภาครัฐ และกรมศุลกากร พบว่า (1) ความไม่เข้าใจในขั้นตอนและเอกสารการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการ (2) ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนและสภาพเศรษฐกิจของประเทศเป้าหมาย และ (3) กระบวนการขนส่งสินค้าที่ไม่มีประสิทธิภาพและล่าช้า ล้วนเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการผลิตและจำหน่ายอาหารแปรรูป ขนาดกลางและขนาดย่อม ในขณะที่ผู้ประกอบการผลิตและจำหน่ายอาหารแปรรูป พูดยังความยุ่งยากในเรื่องของ (1) กฎระเบียบข้อบังคับในการส่งออก และ (2) การขาดการสนับสนุนในเรื่องของข้อมูลและหน่วยงานที่ช่วยบริการทางด้านการส่งออกสินค้า เป็นหนึ่งในอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการส่งออกอาหารแปรรูปของพวกเขา สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักวิชาการ พบว่า นักวิชาการส่วนใหญ่ เห็นว่า อุปสรรคของผู้ประกอบการ ได้แก่ การขาดความรู้ความสามารถในการส่งออก ความไม่แน่นอนในเรื่องของปริมาณและคุณภาพของสินค้า การขาดประสบการณ์ในการดำเนินงาน รวมถึง การไม่มีประสิทธิภาพในการจัดการการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ เป็นอุปสรรคในการส่งออกสินค้าที่สำคัญ

3. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการส่งออกอาหารแปรรูป

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการส่งออกอาหารแปรรูปของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่าผู้ถูกสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งออกอาหารแปรรูปประกอบด้วย (1) สถานการณ์เศรษฐกิจและการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ (2) การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกสินค้า (3) ความสามารถในการส่งออกของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ (4) ประสบการณ์และองค์ความรู้ของผู้ประกอบการผลิตและจำหน่ายอาหารแปรรูปทางด้านการส่งออกสินค้า และ (5) ความสามารถในการควบคุมต้นทุนของผู้ประกอบการในการผลิตสินค้า เป็นปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อความสามารถในการส่งออกอาหารแปรรูปของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกด้านบน สรุปเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน ปัจจัยสภาวะตลาดและการแข่งขัน ปัจจัยผู้ประกอบการ ปัจจัยนโยบายภาครัฐ และหน่วยงานภาครัฐ ปัจจัยประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ ตามตารางที่ 2 ด้านล่าง

ตารางที่ 2 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. สถานการณ์ในการส่งออกอาหารแปรรูป	External Factors	Internal Factors
1.1 การลดมาตรการความเข้มงวดในการนำเข้า – ส่งออกสินค้าในตลาดต่างประเทศ	สภาวะตลาดและการแข่งขัน	
1.2 ภาพรวมด้านเศรษฐกิจในตลาดต่างประเทศยังไม่ฟื้นตัวเท่าที่ควร	สภาวะตลาดและการแข่งขัน	
1.3 การแข่งขันในตลาดต่างประเทศที่รุนแรงขึ้น	สภาวะตลาดและการแข่งขัน	
2. อุปสรรคในการส่งออกสินค้าอาหารแปรรูป	External Factors	Internal Factors
2.1 การขาดความเข้าใจในการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการ		ปัจจัยผู้ประกอบการ
2.2 ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ	นโยบายภาครัฐ	
2.3 กระบวนการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศที่ไม่มีประสิทธิภาพและล่าช้า	ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์	
2.4 กฎระเบียบข้อบังคับในการส่งออกในประเทศและประเทศปลายทาง	นโยบายภาครัฐ	
2.5 การขาดการสนับสนุนในเรื่องของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกสินค้า	นโยบายภาครัฐ	
2.6 ขาดการเข้าถึงหน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือในการส่งออกสินค้า	หน่วยงานภาครัฐ	
2.7 การขาดความรู้ความสามารถในการส่งออกสินค้า		ปัจจัยผู้ประกอบการ
2.8 ความไม่แน่นอนในการควบคุมคุณภาพและปริมาณของอาหารแปรรูป		ปัจจัยผู้ประกอบการ
2.9 การขาดประสิทธิภาพในการจัดการระบบโลจิสติกส์		ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์
3. ปัจจัยสนับสนุนในการส่งออกอาหารแปรรูป	External Factors	Internal Factors
3.1 สภาพเศรษฐกิจและการแข่งขันของตลาดต่างประเทศ	สภาวะตลาดและการแข่งขัน	
3.2 นโยบายและการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ	นโยบายภาครัฐ หน่วยงานรัฐ	
3.3 ความสามารถในการส่งออกของผู้ให้บริการโลจิสติกส์	ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์	
3.4 ประสบการณ์ในการดำเนินการและการส่งออกของผู้ประกอบการ		ปัจจัยผู้ประกอบการ
3.5 องค์ความรู้ในการส่งออกสินค้าของผู้ผลิตและจำหน่ายอาหารแปรรูป		ปัจจัยผู้ประกอบการ
3.6 ความสามารถในการควบคุมต้นทุนในการผลิตสินค้า		ปัจจัยผู้ประกอบการ

จากข้อมูลการสัมภาษณ์เบื้องต้นจะพบความแตกต่างของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามมุมมองของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม โดยนักวิชาการและหน่วยงานภาครัฐให้ความคิดเห็นว่าสถานการณ์การส่งออกสินค้ามีแนวโน้มที่ดีขึ้น ในขณะที่ผู้ประกอบการกลับมีความคิดเห็นว่าสถานการณ์ในการส่งออกยังคงไม่ฟื้นตัวเท่าที่ควร เช่นเดียวกับประเด็นด้านปัญหาและอุปสรรคในการส่งออกอาหารแปรรูป โดยนักวิชาการและหน่วยงานภาครัฐ ระบุถึงการขาดความเข้าใจในกระบวนการส่งออกอาหารแปรรูปของผู้ประกอบการ เป็นอุปสรรคสำคัญต่อความสามารถในการส่งออก ในขณะที่ผู้ประกอบการผลิตและจำหน่ายอาหารแปรรูประบุว่า การขาดการสนับสนุนจากภาครัฐกลายเป็นอุปสรรคสำคัญในการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการ ในขณะที่ประเด็นปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการส่งออกนั้น กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มมีความคิดเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกดังกล่าว ถูกนำมาพัฒนาเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยเคลฟายเทคนิครอบที่ 2 กับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดิม โดยแบบสอบถามดังกล่าวจะเป็นการ

ถามเพื่อยืนยันความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการส่งออก ประเด็นคำถามในแบบสอบถามสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นปัจจัยที่สำคัญ ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์เนื้อหาและการจัดกลุ่มคำจากการสัมภาษณ์เชิงลึกตามตารางที่ 2 โดยปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยประกอบด้วย (1) ปัจจัยคุณลักษณะของสถานประกอบการ (2) ปัจจัยการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ และ (3) ปัจจัยด้านกิจกรรมโลจิสติกส์ และ (4) ปัจจัยด้านสภาวะตลาดและเศรษฐกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ ปัจจัยทั้ง 4 ด้านถูกพัฒนามาจากการวิเคราะห์เนื้อหาและการจัดกลุ่มคำตามตารางที่ 2 โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนระดับความสำคัญและแปลความหมายดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับความสำคัญ
4.21 – 5.00	มากที่สุด
3.41 – 4.20	มาก
2.61 – 3.40	ปานกลาง
1.81 – 2.60	น้อย
1.00 – 1.80	น้อยที่สุด

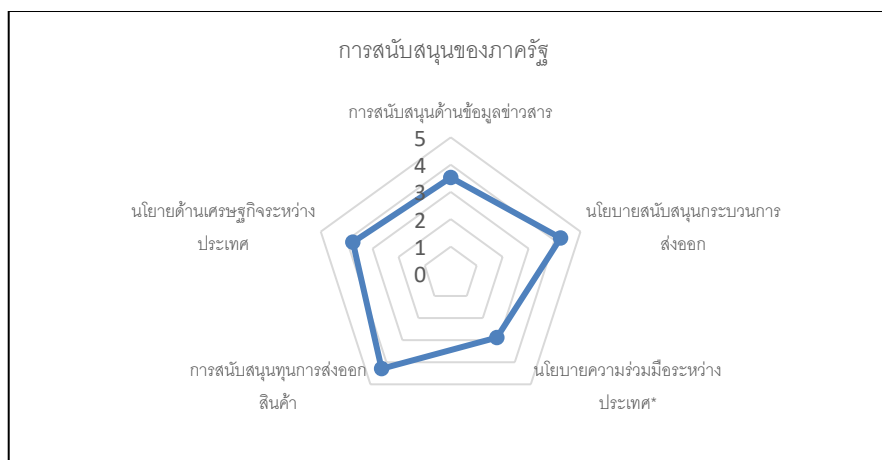
ผลการวิจัยในแต่ละปัจจัยถูกนำเสนอตามภูมิเรดาร์ (Radar Chart) เพื่อนำเสนอความแตกต่างของค่าความสำคัญในปัจจัยย่อยแต่ละข้ออย่างชัดเจน และการพิจารณาปัจจัยที่สำคัญจะทำการพิจารณาเฉพาะปัจจัยที่มีค่าระดับความสำคัญ มากกว่า 3.40 ขึ้นไป ผลการวิจัยสามารถแยกตามประเด็นปัจจัยดังนี้

ปัจจัยด้านคุณลักษณะของสถานประกอบการที่ส่งผลต่อความสามารถในการส่งออกสินค้าตามความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีค่าคะแนนความคิดเห็นแยกตามปัจจัยย่อยดังต่อไปนี้ (1) ประเภทของกิจการ ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นว่าปัจจัยนี้มีความสำคัญต่อความสามารถในการส่งออกในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 (2) ทุนจดทะเบียนของบริษัท มีค่าระดับความสำคัญต่อความสามารถในการส่งออกในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยที่ 3.94 (3) จำนวนแรงงาน มีความสำคัญต่อการส่งออกในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 3.70 (4) ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ มีความสำคัญต่อความสามารถในการส่งออกในระดับมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ย 4.70 (5) ความรู้ในการส่งออกสินค้า มีความสำคัญต่อความสามารถในการส่งออกในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 4.05 และ (6) ความสามารถในการผลิตสินค้า มีความสำคัญต่อความสามารถในการส่งออกในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 3.58 โดยทุกปัจจัยมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่า 1.5 ซึ่งเป็นค่าที่แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีรายละเอียดตาม แผนภูมิเรดาร์ดังนี้

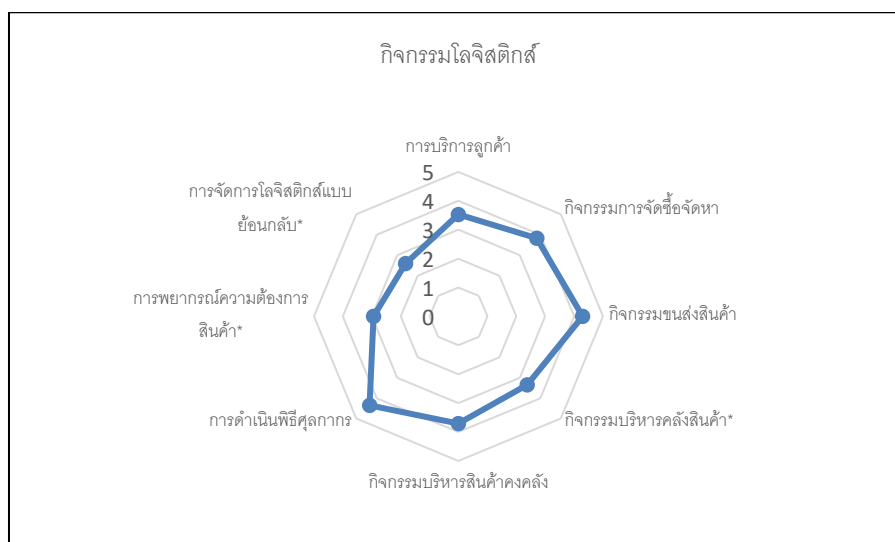
ภาพที่ 3 แผนภูมิเรดาร์ ปัจจัยคุณลักษณะขององค์กร

ปัจจัยการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ มีค่าคะแนนความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งออกสินค้า แยกตามปัจจัยย่อยดังนี้ (1) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร มีค่าระดับความสำคัญต่อความสามารถในการส่งออกในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 3.52 (2) นโยบายสนับสนุนกระบวนการส่งออกของภาครัฐ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ค่าระดับความสำคัญของปัจจัยนโยบายนี้มากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ย 4.23 (3) นโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศ มีระดับความสำคัญในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.88* ซึ่งมีค่าต่ำกว่าค่าความสำคัญที่กำหนดไว้ (4) นโยบายการสนับสนุนด้านเงินทุนในการส่งออกสินค้า มีความสำคัญต่อความสามารถในการส่งออกในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.29 และ (5) นโยบายด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ มีความสำคัญในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ 3.76 โดยทุกปัจจัยนโยบายมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ต่ำกว่า 1.5 รายละเอียดของค่าคะแนนในภาพรวมนำเสนอผ่านแผนภูมิเรดาร์ด้านล่าง

ภาพที่ 4 แผนภูมิเรดาร์ ปัจจัยนโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐ

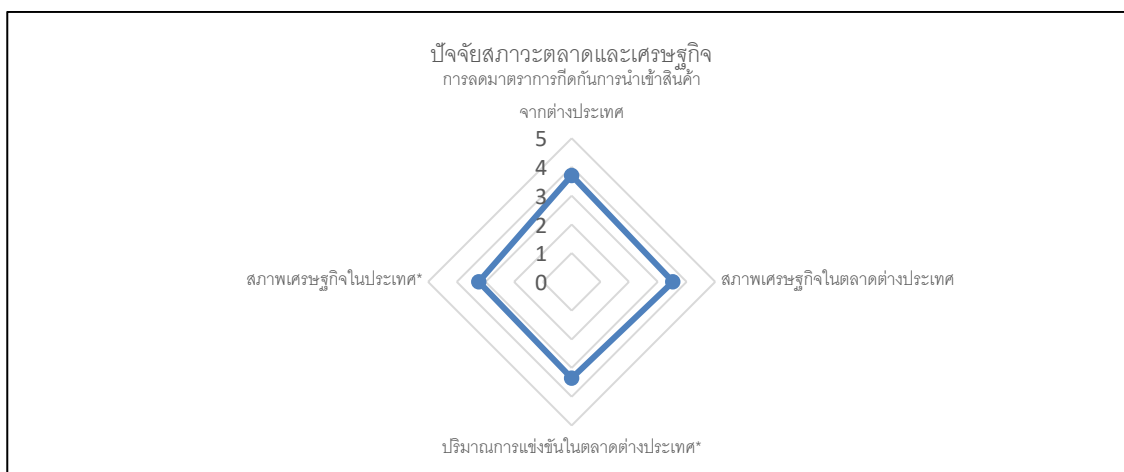
กิจกรรมโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งออกอาหารแปรรูปให้ความสำคัญ โดยปัจจัยกิจกรรมโลจิสติกส์ มีค่าคะแนนความสำคัญต่อความสามารถในการส่งออกแยกตามปัจจัยย่อยดังนี้ (1) กิจกรรมการให้บริการลูกค้า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญของกิจกรรมนี้ที่มีผลต่อความสามารถในการส่งออกสินค้าอาหารแปรรูปอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.52 (2) กิจกรรมการจัดซื้อจัดหา มีระดับความสำคัญในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.82 (3) กิจกรรมการขนส่งสินค้า มีระดับความสำคัญในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.29 (4) กิจกรรมการบริหารคลังสินค้า มีระดับความสำคัญต่อความสามารถในการส่งออกอาหารแปรรูปในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ 3.35* ซึ่งมีค่าต่ำกว่าค่าความสำคัญที่กำหนดไว้ (5) กิจกรรมบริหารสินค้าคงคลัง มีระดับความสำคัญในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 (6) กิจกรรมการดำเนินพิธีทางศุลกากร มีความสำคัญต่อความสามารถในการส่งออกอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.35 (7) การพยากรณ์ความต้องการสินค้า มีระดับความสำคัญต่อความสามารถในการส่งออกในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.94* ซึ่งมีค่าต่ำกว่าค่าความสำคัญที่กำหนดไว้ และ (8) กิจกรรมการจัดการโลจิสติกส์แบบย้อนกลับ มีระดับความสำคัญต่อการส่งออกในระดับน้อย มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.58* ซึ่งมีค่าต่ำกว่าค่าความสำคัญที่กำหนดไว้ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของปัจจัยย่อยด้านกิจกรรมโลจิสติกส์ มีค่าน้อยกว่า 1.5 ในทุกปัจจัย

ภาพที่ 5 แผนภูมิเรดาร์ ปัจจัยด้านกิจกรรมโลจิสติกส์

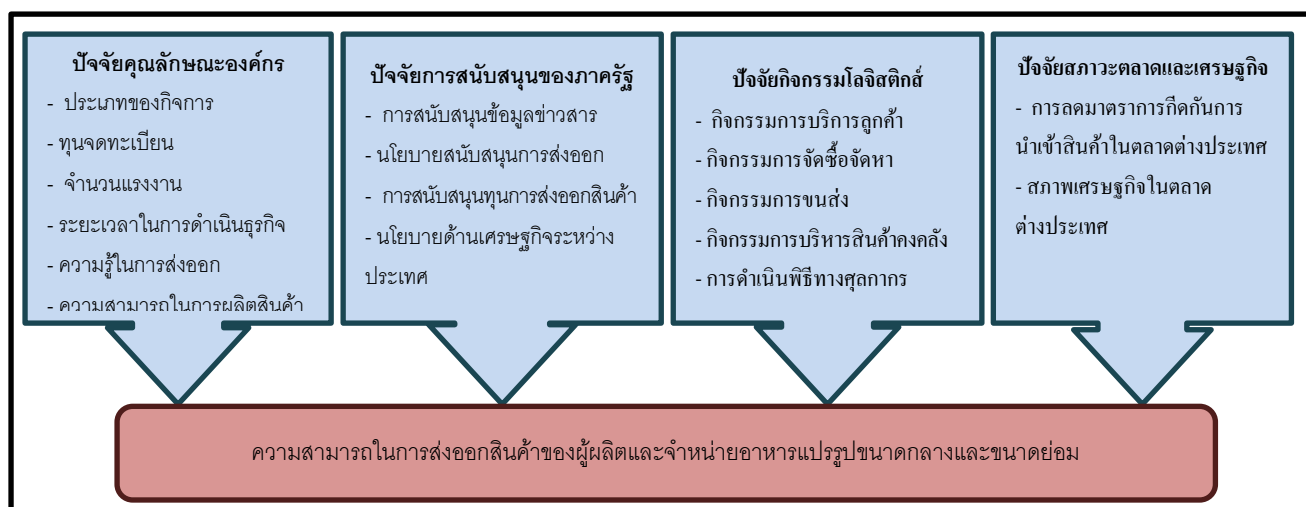
ปัจจัยด้านสภาวะตลาดและเศรษฐกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ใช้พิจารณาความสำคัญต่อความสามารถในการส่งออกของผู้ประกอบการผลิตและจำหน่ายอาหารแปรรูป โดยสามารถอธิบายระดับความสำคัญตามปัจจัยย่อยดังต่อไปนี้ (1) การลดมาตรการกีดกันในการนำเข้าสินค้าของตลาดต่างประเทศ มีระดับความสำคัญในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ 3.70 (2) สภาวะเศรษฐกิจในตลาดต่างประเทศ มีความสำคัญในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.53 ในขณะที่

(3) ปัจจัยด้านปริมาณการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ มีระดับความสำคัญตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.35* และ (4) ปัจจัยสภาพเศรษฐกิจในประเทศ มีความสำคัญต่อความสามารถในการส่งออกอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.23* โดยค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของปัจจัยทั้งย่อย 4 ปัจจัยมีค่าต่ำกว่า 1.5 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกันของคำตอบของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการอาหารแปรรูป

ภาพที่ 6 แผนภูมิเรดาร์ ปัจจัยด้านสภาวะตลาดและเศรษฐกิจ

จากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามตามเทคนิคแบบเดลฟาย สามารถสรุปปัจจัยที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นว่ามีผลต่อความสามารถในการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมที่ผลิตและจำหน่ายอาหารแปรรูป โดยพิจารณาเฉพาะปัจจัยที่มีค่าคะแนนความสำคัญมากกว่า 3.40 ขึ้นไป ได้ตามภาพที่ 7 ด้านล่าง

ภาพที่ 7 แผนภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการส่งออกสินค้าของผู้ผลิตและจำหน่ายอาหารแปรรูปขนาดกลางและขนาดย่อม

อภิปรายผลและสรุป (Discussion and Conclusion)

งานวิจัยฉบับนี้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสามารถในการส่งออกสินค้าของผู้ผลิตและจำหน่ายอาหารแปรรูปขนาดกลางและขนาดย่อมโดยใช้เทคนิคแบบเดลฟาย ทำการเก็บข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 17 ราย โดยแบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 รอบ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกทำการเก็บข้อมูลในรอบแรก และใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลรอบที่สอง ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 รอบแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการส่งออกสินค้า ประกอบด้วยปัจจัยหลัก 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะองค์กร ปัจจัยการสนับสนุนของภาครัฐ ปัจจัยกิจกรรมโลจิสติกส์ และปัจจัยสถานะตลาดและเศรษฐกิจ

เมื่อพิจารณารายละเอียดของปัจจัยหลักในแต่ละด้าน พบว่าในปัจจัยด้านคุณลักษณะขององค์กรมีความสำคัญกับความสามารถในการส่งออกในทุกปัจจัยย่อย โดยปัจจัยย่อยทางด้านระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจขององค์กรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาเป็นปัจจัยด้านความรู้ทางการส่งออกสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชยุทธ (2557) และ ประภาวิทย์ (2562) ที่ระบุว่าระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจของสถานประกอบการส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการส่งออกสินค้าอาหารแปรรูป ในขณะที่ปัจจัยด้านการสนับสนุนของภาครัฐ พบว่าปัจจัยย่อยเกือบทุกตัวมีความสำคัญต่อความสามารถในการส่งออกสินค้า ยกเว้นปัจจัยด้านนโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ปัจจัยด้านกิจกรรมโลจิสติกส์ เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถทางการส่งออกสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชยุทธ (2557) โชติมา โชติกเสถียร และ กฤษยา มะแอ (2566) และ อมรา และสุกฤษณ์ (2563) ที่ระบุว่า กิจกรรมโลจิสติกส์ในด้านการขนส่ง การดำเนินพิธีทางศุลกากร การบริหารสินค้าคงคลัง ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม เมื่อพิจารณารายละเอียดของปัจจัยย่อยด้านโลจิสติกส์และพบว่า กิจกรรมด้านการบริหารคลังสินค้า การพยากรณ์ความต้องการ และการจัดการโลจิสติกส์แบบย้อนกลับ มีค่าคะแนนความสำคัญเฉลี่ยในระดับที่น้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ในขณะที่ปัจจัยด้านสถานะตลาดและเศรษฐกิจ มีปัจจัยย่อยที่มีความสำคัญต่อความสามารถทางการแข่งขันอยู่ 2 ปัจจัยได้แก่ การลดมาตรการการกีดกันการนำเข้าสินค้าในตลาดต่างประเทศ และ สภาพเศรษฐกิจในตลาดต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุจินดา (2560) โชติมา โชติกเสถียร และ กฤษยา มะแอ (2566) ที่ระบุว่า สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจในต่างประเทศ และนโยบายในการนำเข้าสินค้าในตลาดต่างประเทศส่งผลกระทบต่อความสามารถทางการแข่งขันขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการส่งออกสินค้าของผู้ผลิตและจำหน่ายอาหารแปรรูปขนาดกลางและขนาดย่อม สามารถนำเสนอข้อเสนอแนะได้ใน 2 กลุ่มได้แก่

1. ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐกิจ

ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมที่ผลิตและจำหน่ายอาหารแปรรูปจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสามารถในการส่งออก โดยพิจารณาปัจจัยที่มีคะแนนความสำคัญในระดับสูง ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุของกิจการ องค์กรควรมีประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจมาในระยะเวลาหนึ่งก่อนทำการส่งออก เพื่อให้มีประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถที่เหมาะสมกับการส่งออก เช่นเดียวกับการให้ความสำคัญกับปัจจัยในด้านการสนับสนุนจากภาครัฐโดยผู้ประกอบการต้องศึกษาและติดต่อหน่วยงานที่สนับสนุนผู้ประกอบการในการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศ เช่น กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ สถาบันพัฒนาผู้ประกอบการค้ายุคใหม่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

ผู้ประกอบการจำเป็นต้องพัฒนาประสิทธิภาพทางด้านกิจกรรมโลจิสติกส์ อันได้แก่ กิจกรรมการขนส่ง การดำเนินพิธีทางศุลกากร การจัดการสินค้าคงคลัง กิจกรรมในการจัดซื้อจัดหา และการให้บริการลูกค้า เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าว มีความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถทางการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการผลิตและจำหน่ายอาหารแปรรูป ในขณะที่ปัจจัยด้านสถานะตลาดและเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสุดท้ายที่ผู้ประกอบการต้องพิจารณา โดยพิจารณาสถานะตลาดในต่างประเทศและสภาพเศรษฐกิจในตลาดต่างประเทศ เพื่อวางแผนการผลิต การจำหน่ายให้เหมาะสมกับสถานะตลาดที่เปลี่ยนไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งออกอาหารแปรรูป จำนวน 17 คน ทำให้ได้ข้อมูลที่จำกัด ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษากับประชากรในกลุ่มที่เป็นผู้ผลิตและจำหน่ายอาหารแปรรูป โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในปริมาณที่มากขึ้นเพื่อเป็นการยืนยันปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการผลิตและจำหน่ายสินค้าอาหารแปรรูปโดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติในการทดสอบและยืนยัน เพื่อให้ได้ความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยที่มากขึ้น

REFERENCES

- Boonla, T. (2006). *Thailand Logistics*. Bangkok: Thai-Nichi Institute of Technology.
- Chaimunkong, C. & Chaimunkong, M. (2001). *Transportation Strategies* (2nd ed.). Bangkok: Vision Prepress.
- Chemsripong, S. (2017). Factors Affecting Export Ability of Herbal Business in Phitsanulok Province. *Journal of Business, Economics and Communications*, 12(2), 161-175.
- Dalkey, N. & Helmer, Q. (1963). An Experimental Application of the Delphi Method to the Use of Experts. *Management Science*, 9(3), 458-467.
- Dokmai, A. & Sriwilai, S. (2022). Guidelines to Increase the Efficiency of Exporting Air Freight. *Journal of Management Science Review*, 22(1), 233-240.
- Food Intelligent Center. (2023). *Thai food industry, 4th quarter, 2022 overview and 2023 trends*. Retrieved from https://fic.nfi.or.th/foodindustry_quarterlySituation-detail.php?smid=2651
- Jongsureeyapart, C. & Janapiraganit, T. (2019). Risk for Exporting Processed Fruit of Thai SME to India Market. *Journal of Social Sciences Srinakarinwirot University*, 22(1), 46-58.
- Jotikasthira1, C. & Maai, K. (2023). Efficiency Enhancement of the Export of Frozen Processed Foods to Support the Eastern Economic Corridor (EEC) Development Project by Adopting SCOR Model. *Panyapiwat Journal*, 15(3), 1-14.
- Kittipeerakij, R. (2014). Success factors in exporting processed food to support the opening of the ASEAN Community. *RMUTT Global Business and Economic Review*, 9(2), 103-115.
- Macmillan, T. T. (1971). *The Delphi technique*. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED064302.pdf>
- Office of Small and Medium Enterprise Promotion. (2008). *Guidelines for Increasing Export Capacity of SMEs*. Retrieved from https://www.sme.go.th/upload/mod_download/chapter-9-20171024123942.pdf
- Oman, C. (1984). *New forms of international investment in developing countries*. Paris: OECD Development Centre.
- One Stop Service, Ministry of Commerce. (2021). *Export Process*. Retrieved from https://onestopservice.ditp.go.th/file/DB026_HS04100010.pdf

- Phuwaborirak, K. (2021). *Production structure of the Thai food industry*. Retrieved from <https://researchcafe.tsri.or.th/thai-food-industry/>
- Sangrasamee, S. (2004). *International Business and Economic Change* (2nd ed.). Bangkok: Ramkhamhaeng University Press.
- Sousa, C. (2004). Export performance measurement: An evaluation of the empirical research in the literature. *Academy of Marketing Science Review*, 2004(9), 1-22.
- Sriwichian, P. (2011). *An Analysis of Processed Food Industry Patterns in Suphanburi Province* (Master's Thesis). Retrieved from <https://sure.su.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789/8377/fulltext.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Stock, J. R. & Lambert, D. M. (2001). *Strategic Logistics Management* (4th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Thaipost. (2021). *The effects of COVID-19 drag down Thai food exports in 2020 to 980 billion baht*. Retrieved from <https://www.thaipost.net/main/detail/93448>
- Tiyamani, P. (2019). *Guidelines for Increasing Export Capacity of Processed Food Products of Thai Small and Medium Enterprises to East Asia Market* (Master's Thesis). Retrieved from <http://library.tni.ac.th/thesis/upload/files/Thesis%20MBJ%202019/Prapawan%20Tiyamani%20Thesis%20MBJ%202019.pdf>
- Wailersak, N. (2015). Exporting Problems and Barriers of Thai Processed Food Products to ASEAN Markets. *Journal of Humanity and Social Science Rangsit University*, 10(18), 7-21.